

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 660/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Ján Segeč s. r. o., Skuteckého 26, Banská Bystrica, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 To 8/2023 z 23. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 24. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 To 8/2023 z 23. februára 2023. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť, prikázať krajskému súdu prepustiť ho na slobodu, ako aj priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi bola prokurátorom Okresnej prokuratúry Zvolen (ďalej len „prokurátor“) podaná 14. júna 2022 na Okresnom súde Zvolen (ďalej len „okresný súd“) obžaloba (pod č. 2 Pv 329/21/6611-46, pozn.) pre zločin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 a ods. 3 písm. a) Trestného zákona (bod I obžaloby, pozn.) a pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona (bod II obžaloby, pozn.). Ako prvostupňový súd vo veci rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 6 T 6/2022-1289 z 8. novembra 2022. Týmto rozsudkom vo vzťahu k bodu I obžaloby uznal sťažovateľa vinným zo spáchania zločinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 a ods. 3 písm. a) Trestného zákona a odsúdil ho podľa § 245 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 a § 46 Trestného

zákona na trest odňatia slobody v trvaní 54 mesiacov nepodmienečne. Zároveň ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona pre výkon trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Súčasne podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť poškodeným škodu vo výške 116 946 eur. Vo vzťahu k bodu II obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku sťažovateľa spod obžaloby oslobodil.

3. Sťažovateľ ďalej uviedol, že na hlavnom pojednávaní 8. novembra 2022 podal prokurátor odvolanie v neprospech sťažovateľa do výroku o vine a proti výroku o treste, ktoré písomne doplnil 11. januára 2023. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu podal aj sťažovateľ 28. decembra 2022, a to proti výroku o vine, proti výroku o treste a tiež proti výroku o náhrade škody.

4. O podaných odvolaniach rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým podľa § 321 ods. 1 písm. e) a ods. 3 Trestného poriadku zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu. Zároveň podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku sám rozhodol tak, že sťažovateľa odsúdil podľa § 245 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 Trestného zákona na trest odňatia slobody vo výmere 70 mesiacov a podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona ho pre výkon trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Tiež podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie sťažovateľa zamietol a zamietol aj odvolanie prokurátora proti oslobodzujúcemu výroku pod bodom II obžaloby.

4.1. Krajský súd v napadnutom rozsudku svoje závery v podstatnom založil na tom, že pokiaľ ide o uznanie viny sťažovateľa (bodom I obžaloby, pozn.), okresný súd podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku v odôvodnení podrobne uviedol, ktoré skutočnosti mal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si vzájomne odporovali. Uviedol, že okresný súd argumentoval, ako sa vyrovnal s obhajobou, ako vyhodnotil nepriame dôkazy, akými úvahami sa spravoval pri posudzovaní dokázaných skutočností v otázke viny a trestu. Rozsudok okresného súdu obsahoval zdôvodnenie, prečo bolo rozhodnuté o náhrade škody vrátane jej výšky a z akého právneho titulu. Skonštatoval, že sa stotožňuje aj s rozhodnutím v časti týkajúcej sa skutku bodom II obžaloby, že je zrejmé, že z jednotlivých výpovedí a ich vzájomnej komparácie vyplývajú nezrovnalosti, ktoré okresný súd považoval za také závažné, že nemohli jednoznačne a bez pochyb preukazovať vinu sťažovateľa, nedokazovali ani to, že by sa daný skutok stal. V súvislosti s uloženým druhom a výmerou trestu poukázal na odvolanie prokurátora a tiež na jeho záverečnú reč na hlavnom pojednávaní (že sa sťažovateľ dopustil závažného konania proti majetku poškodených tým, že hrubým spôsobom – podpaľačstvom zasiahol do ich práva na obydlie, pozn.). Stotožnil sa s názorom okresného súdu o potrebe uloženia nepodmienečného trestu odňatia slobody, avšak nestotožnil sa s výškou tohto trestu. Preto pristúpil k jeho sprísneniu, pretože okresným súdom uložený trest bol podľa neho trestom príliš miernym.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, pretože krajský súd v ňom svoje závery náležite neodôvodnil a porušil aj zásadu *reformatio in peius*. Uviedol, že odvolací súd sa s jeho argumentmi uvedenými v odvolaní vôbec nezaoberal. Je toho názoru, že v rámci odôvodnenia absentovala úvaha o tom, na základe čoho mal súd za preukázané, že všetky dôkazy zhodne a spoľahlivo preukazujú jeho vinu. Odôvodnenie

napadnutého rozsudku preto považuje za arbitrárne a nezákonné. Vo vzťahu k tvrdenému porušeniu zásady *reformatio in peius* sťažovateľ argumentoval tým, že prokurátor podal odvolanie v jeho neprospech, len pokiaľ išlo o výrok rozsudku okresného súdu, ktorým bol oslobodený spod obžaloby podľa § 285 písm. a) Trestného poriadku (teda vo vzťahu k bodu II obžaloby, pozn.). V tejto súvislosti poukázal na to, že proti výroku rozsudku okresného súdu, ktorým bol uznaný vinným (teda vo vzťahu k bodu I obžaloby, pozn.), podal odvolanie vo svoj prospech len on, a preto mu krajský súd nemohol v tejto časti uložiť prísnejší trest, ako mu bol pôvodne uložený. Týmto podľa jeho názoru došlo k porušeniu zásady *reformatio in peius* v jeho veci, pretože zmenou k horšiemu je aj zmena vo výmere trestu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorou je namietanie arbitrárnosti a absencie riadneho odôvodnenia napadnutého rozsudku, ako aj porušenie zásady *reformatio in peius*.

7. Ústavný súd zistil (a sťažovateľ to ani netvrdil, pozn.), že proti napadnutému rozsudku nebolo sťažovateľom podané dovolanie na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

7.1. Zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v § 132 ods. 2 zakotvuje princíp subsidiarity a ustanovuje, že ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

8. Po preskúmaní ústavnej sťažnosti ústavný súd preto konštatuje, že podstatná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa smeruje najmä proti nedostatočnému odôvodneniu napadnutého rozsudku a tiež proti porušeniu zásady *reformatio in peius* odvolacím súdom. Táto argumentácia je ale nepochybne subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

8.1. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na svoju súdobú aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023, IV. ÚS 254/2022 atď.)], podľa ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu, pozn.), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku).

9. Podstatu a zmysel materiálneho poňatia základného práva na obhajobu [čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru] v podobe zaručenia reálnej a účinnej možnosti uplatnenia tohto práva v rámci trestného konania na účel bránenia sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu je potrebné vždy vykladať v duchu zabezpečenia práva na spravodlivý súdny proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Uvedenému právu zodpovedá postup všeobecných súdov podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý normuje povinnosť súdov uviesť v odôvodnení svojho

rozhodnutia, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vyhovenie ďalších dôkazov a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Nezaujatie žiadneho takéhoto stanoviska predstavuje zjavnú neodôvodnenosť rozhodnutia a tým aj popretie účelu práva na obhajobu, najmä ak v dôsledku nedostatočného odôvodnenia nie je obvinenému zrejmé, v akom rozsahu a akým spôsobom sa môže náležite procesne brániť (I. ÚS 182/2023).

9.1. Ústavný súd uvádza, že aj hodnotenie dôkazov alebo iná skutková okolnosť z hľadiska vysporiadania sa súdu s jej obsahom v odôvodnení svojho rozhodnutia sú obvineným uplatniteľné v dovolacom konaní ako námietka z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z hľadiska tohto dôvodu dovolania však ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu spočívajúci vo vyhodnení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodnení svojich rozhodnutí s otázkami podstatnými pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného (m. m. IV. ÚS 546/2020).

9.2. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené zdôrazňuje, že úlohou dovolacieho súdu nie je v tomto ohľade nanovo preskúmať hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi v pôvodnom konaní a kontrole podrobovať správnosť skutkových zistení z nich vyplývajúcich, ale preskúmať jednu z procesných garancií práva na spravodlivý proces spočívajúcu v riadnom odôvodnení súdneho rozhodnutia. Preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je nepochybne súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. Za náležité tak možno označiť očakávanie strán konania, že najvyšší súd v dovolacom konaní pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku preskúma, či súdy poskytli náležitú a riadne odôvodnenú odpoveď na zásadné argumenty strán konania, nie je jeho úlohou ale urobiť záver, či tieto skutkové závery boli správne alebo nie. Jedine tak totiž možno hovoriť o plnohodnotnej možnosti na prípravu a realizáciu obhajoby v trestnom konaní (I. ÚS 296/2022).

9.3. Ústavný súd už rovnako vyslovil, že pri hodnotení rozhodnutia súdu nižšieho stupňa dovolacím súdom nie je prekážkou ani § 371 ods. 7 Trestného poriadku, ktorý pokrýva nemožnosť atakovania (len) odôvodnenia rozhodnutia bez smerovania k odlišnému rozhodnutiu vo veci samej (výrokom dovolaním napadnutého rozhodnutia). Naznačený prístup si bude potrebné aj vzhľadom na vývoj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva zo strany najvyššieho súdu osvojiť (I. ÚS 182/2023).

10. Preto ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti predostreté námietky mohol sťažovateľ uplatniť aj pred dovolacím súdom a subsumovať ich pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, čo však (ako je uvedené v bode 7, pozn.) neurobil. V zmysle už uvedeného tak postavenie ústavného súdu možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, III. ÚS 415/2020, II. ÚS 559/2021, IV. ÚS 404/2022, II. ÚS 514/2022). Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

11. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu